

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

<p>Pest'a Domineca 14/26 sept.</p>	<p>Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenume-rantii capeta dóue tablouri pompóse.</p>	<p>Pretulu pentru Austria pe jul.-dec. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jul.-dec. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.</p>	<p>Nr. 37.</p>	<p>Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenume-ratiune.</p>	<p>Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in libra- ri'a dloru Socecu et comp. [in Bucuresci.</p>	<p>Anulu V. 1869.</p>
--	--	--	--------------------	--	---	-------------------------------

Logofetulu Mironu Costinu.

Historiculu Moldaviei. *)

Numele lui Mironu Costinu este vestitu atâtu prin istori'a Moldaviei, ce ni-a lasatu, câtu si prin tragic'a lui mórte. Câ-ci, si elu asemenea a cinstitu sciinti'a, si a datu frumosu esemplu in acele triste timpuri, pierdiendu-si viéti'a pentru binele omenirii. Cronicele Moldaviei pomenescu de dinsulu mai antâiu la anulu 1675 in domni'a lui Dumitrascu Cantacusino, candu elu, fiindu vornicu-mare de tiér'a de josu, fu tramisu in dóue ronduri in Poloni'a pentru tratatii de pace. Unu anu dupa aceea Moldovenii se mantuira de Dumitrascu Cantacusino, mázîlindu-lu Pórt'a, si Antonie Rusetu se urcá pe tron. Acest'a erá unu omu bunu si milostivu. Mironu Costinu inse in domni'a lui se aruncá in opositia si la 1678 dupa întórcerea Domnului din espediti'a de la Tiahrinu din tiér'a cázácésca, unde insocíse pe Vizirulu cu ostirea turcésca, elu impreuna cu Buhusiu hatmanulu lu-pârfira la Viziru si isbutira a-lu mázîlf. Unu cronicariu povestindu acést'a fapta necuvenita, de vreme ce tiér'a erá multiumita de Antoniu VV. pomenesce numai de Buhusiu hatmanulu, ér pe Mironu lu-trece sub tacere, dícandu: „si

altulu pre care tréca-lu condeiuulu meu, câ-ci l'am vediutu osinditu, perindu nevinovatu de alti domni.“ Mironu dimpreuna cu alti boieri insocí pe Antonie VV. in mázîli'a lui la Constantinopolu, si intrigá multu sê se numésca domnu Duca voda, prietenulu seu. In 6 decemvre 1678 Duca VV. se urcá pentru a trei'a óra pe tronulu Moldovei. In acésta domnia elu si-desveli si mai multu caracterulu seu. Reu, pismataretiu, indelungaretiu la manía si lacomu la avutía, avendu inca si pisma vechia pe Moldoveni, câ-ci lu-gonisera din tiéra in a dóu'a lui domnia; elu incepù indata feluri de asupriri, scotiendu dâri peste mesura, si prigonindu pe mai multi boieri. „Elu erá, díce cronic'a, si domnu si vistiernicu mare si negutiatoriu si vamesiu, câ tóta hran'a toturoru o luá elu de o preocupetiá.“ Pe atunci in Moldov'a tirani'a nu se suferiá in tacere. Asié nu trecù multu; si o séma de boieri intre cari Vasilie Geuca visterniculu celu mare, Georgitia Bogdanu vel zicniceru si slugierulu Lupulu facura complotu, ca sê omóra pe domnu si pe logofetulu Mironu Costinu si hatmanulu Buhusiu, care avea nenorocirea a fi ministri. Tradati de timpuriu, ei platira cu capulu indresné'l'a loru.

La 1683 aprilie 20 Duca VV. din porunc'a sultanului plecá cu dóue mii ómeni pedestrime sê insociésca armat'a turcésca, ce mergea sê ia Vien'a. Logofetulu Mironu lu-insocí impreuna cu

*) Din „Magazinulu istoricu pentru Daci'a“, tom. I, pagin'a 138.

alti boieri. Domnulu cu ostirea sa trecura prin tiér'a romanésca la Rusiav'a, si de acolo prin Siebesiu, Logosiu, Timisiór'a, Sarvasiu, Solnocu peste ap'a Tis'a si apoi au trecut Dunarea pe la Bud'a, unde au ajunsu pe Sierbanu VV. Cantacusino domnulu tierii Romanesci, si impreuna se dusera in taber'a vizirului la Ston-Beligradu; si apoi pornira cu totii spre Vien'a.

Pe candu Duca VV. cu armat'a turcésca se tragea inderetu din naintea mantuatoriului Vienei. regele Sobieschi; Moldov'a se facù din nou prada turburariloru. Nesce boieri moldoveni, ce erau emigrati in Poloni'a, dimpreuna cu fostulu domnu Petreceico, aflandu de invingerea turciloru la Vien'a, luara vr'o câte-va regimente de polonezi cu polcovnicii Dimidinschi si Cunetzchi, si se pogorira in Moldov'a. Dómn'a si caimacanii lasati de Duca VV. fugira in tiér'a Romanésca, si locuitorii tierii emigrara din calea óstei poloneze. Dintr'alta parte cásacii pradau asemenea tiér'a.

Duca VV. ajungandu in Transilvani'a la curtea principiului Apafi, si aflandu starea Moldovei, plecà sê intre in tíera pre muntele Trotusiu, dupa povati'a lui Mironu, ér nu prin tiér'a Romanésca, cum lu-povatiuiau altii, si merse in satu la Domnesci cu pucintei ómeni. Acolo zabovindu vr'o dóue septemani; in diu'a de craciunu intr'o marti, aflandu-se la mésa cu Mironu Costinu si cu Costandinu Postelnicu se vediù isbitu de Polonezii tramisi de Petriceico VV., avendu capete pe Dimidinschi si Bianschi. Dupa o impotrivire de vr'o dóue dñle, si cu tóte silintiele hatmanului Buhusiu, polonezii intrara in curte, prinsera pe Duca VV. si lu-pornira in Poloni'a. In acea turburare Mironu érá p'ací sê-si piérdia viéti'a, de nu se intemplá sê-lu cunósca unu polonezu, ce i érá prietenu, care lu-scapà de voi'a lui in Poloni'a dupa Duca voda; unde siediù mai bine de unu anu, pana candu se mazilù Dumitrascu Cantacusino, succesorul Duchi VV., si se alese domnu Cantemiru celu betranu. Atunci elu se intórse in patri'a sa.

Gelnica érá starea Moldovei in acea vreme. Dintr'o parte polonezii, dintr'alta cazacii si tatarii cuprinsera tóta tiér'a, in câtu domnulu nu stapanea decâtu Iasii si o parte din tiér'a de josu. Neorenduelile ce isvorì dintr'acést'a, nevoile de totu felulu ce napadise peste tíera, intre cari si o grozava fómete, facuse pe cei mai multi din feciorii de boieri, curteni si altii sê se faca talhari si sê prade tiér'a. Spre stêrpirea asessor'a domnulu luà strasnice mesuri, si orenduì pentru acést'a pe Mironu Costinu staroste

la Putn'a si pe frate-seu Velicico Costinu hatmanu.

Cantemiru VV. érá unu omu bunu, milostivu si inzestratu cu mari talente ostasiesci, dar iute la mania. Elu avù nenorocirea de-si dete tóta credinti'a unui fanariotu gonitu pentru intrigile lui din tier'a Romanésca, a nume postelniculu Jordache Rusetu, pe care lu-facù vistieru mare. Acést'a intrigà, de scóse pe Velicico din hatmania, facandu-lu vornicu mare, ér in locu-i puse pe Bogdanu. ginerele domnului. Tóta cârmuirea tierii cadiù atunci numai in man'a lui Jordache Rusetu si a hatmanului. Asupririle facute de dinsii, dâjdiile, séu cum sê dîcea atunci „orenduelile“, ce lacomi'a visteriului scotea adese pe tíera, mahnì tare pe pamenteni, si incepura a strigá.

Mironu Costinu strigá mai tare decâtu ceilalti a supra nedreptátiloru ce se urmá. De multe ori intrandu in vistieria, spune cronic'a, elu dîcea cam cu gluma: „Vistiernice mai incetu cu orenduelile.“ Aceea ce nu placea de locu vistierului. Asemene si Velicico fiindu cam semetiu, adesea infruntá pe Bogdanu ce i urmase in hatmania.

Aceste impregiurâri facura pe ambii ministrii sê caute ocaisie ca sê piérdia pe fratii Costini. Ocasia nu intardià. Vr'o câti-va boieri, intre cari Lupulu feciorulu lui Gavriila Costache vorniculu, Ivasco, Costandino si Antiochie Jora fugira in tiér'a Romanésca la Costandinu VV. Brancovénulu; prin medilocirea caruia mersera la pórtá, sê pârésca pe Cantemiru VV. si pe ministrii sei. Acestia nu pierdura acést'a ocaisie ca sê pârésca pe fratii Costini la domnu, vinuindu-i, câ dupa povetuiirea loru aru fi fugitu boierii de mai susu.

Cantemiru VV. in furi'a lui, tramise indata nóptea de ridicà de la cas'a sa din Iasi pe vorniculu Velicico si aducandu-lu inainte-i, dupa ce lu-batù cu busduganulu, lu inchise in beciulu de sub cas'a cea mica din curtea domnésca. De acolo scotiendu-lu in nóptea urmatória pe la 3 césuri, lu-dusera la fantana si acolo i taià capulu, fiindu de fatia si bezdadea Dumitrache Cantemiru istoriculu.

Mironu Costinu se aflá la mosf'a lui la Barbosi in tienutulu Némtiului. Elu, nesciundu-se vinovatu, nu banuía nimicu, cu atátu mai multu, câ-si logodi se pe fiulu seu Patrascu Camarasiu cu fiic'a domnului. Erá inse tare intristatu, câci si-pierdu se soci'a; si se ocupá de trist'a detoria d'a o inmormentá, candu sosì fara veste armasiulu alu doile Racovitia, cu porunca ca sê-lu duca la Iasi. In vreme ce Mironu se rugá sê-lu

astepte, pana si-o inmormentá soci'a si apoi sê plece; éta câ sosî si Dumitrasico Macri vata-vulu de paharniceii cu a d'ou'a porunca de la domnu câtra Lefegii din Romanu, câ ori unde lu-voru gasî, acolo sê-lu si taie. Indata lu-smulsera din bratiile familiei sale si ducându-lu in târgu in Romanu, lu-ingenunchiara si i taiara capulu.

Intr'acestu chipu perira nevinovati Logofetulu Mironu Costinu si frate-seu Velicico vorniculu. „Si nu i-a scosu la divanu Cantemiru voda, dîce o cronica, sê le arete vin'a séu vicle-siugulu, sê védia lumea. Ce asié cu tirania i-au omoritu; nici carti vicle-ne aretandu; ce numai asié ori pre vin'a loru, ori cu nepaste i-au omoritu. Asié a deprinsu din ceputu lunei pism'a si zavisti'a, si nu paraseste a muscá pe toti si nimeni de dintii ei a se ferî nu póte.“

Lui Mironu a remasu 3 feciori: Ioanu serdarulu, Nicolae logofetulu alu treile care a continuatu cronic'a tata-seu, si Petrascu Camarasiu.*)

N. Balcescu.

MIRONU COSTINU.**)

— Mari doreri ai, sorioára,
De-mi rupi anim'a gemendu?
— Mari doreri me incongióra! . . .
Dîce Mariór'a blandu.

Si alu mortii velu se 'ntinse
Peste fati'a ei de crinu;
Viéti'a-i tinera se stinse
Intr'unu dorerosu suspinu.

Mironu plange cu suspine
Si mai dîce dorerosu:
— Cui me lasi aici pe mine,
Suffletu dulce si frumosu!“

*) Isvórele acestei biografii sunt cronic'a lui Nicolae Costinu si alt'a anonima.

***) La veleatulu 7200 in lun'a decemvree Cantemiru voda taiatu-a pe Mironu Costinu, ce a fostu logofetu mare, si pe frate-seu Velicico, ce a fostu vornicu mare, dandu-le vina, câ s'au ridicatu pe domnia a supra lui; inse Mironu logofetulu nefindu in Iasi in acea data, ce la unu satu alu lui, ci s'a fostu timplatu de i-a fostu muritu jupanés'a, ce vrendu sê o astruce, éta a sositu si la elu de la Cantemiru voda armasiulu alu doile Racovitia, cu unu stégu de Lefegii, ca sê-lu duca la Iasi, ce elu se rogá sê aiba pasuieála pana si-o ingropá jupanés'a, si sê purcéda, si fiindu asié éta de sêrgu a sositu Macri cu porunca, in ce locu lu-va aflá, acolo sê-i taia capulu, si dupa porunca asié intr'acela-si ceasu i-a taiatu capulu, si l'au astrucatu impreuna cu jupanés'a lui. Leat. Mold. Nicolce, tom. 2.

Dar in sala se aréta
De la curte unu tramisu,
Sê uciga asta-data
Cronicariulu celu proscrisu.

Mariór'a blanda móre,
Mironu cade injunghiatu,
Si in diu'a viitória
Dóue cruci s'au ridicatu.

Dar pe gróp'a loru cea santa,
Cum de ventu de primaveri,
Dóue paserele canta,
Canta ale loru doreri.

D. Bolintineanu.

Portretulu lui Mironu Costinu.*)

In famili'a atátu de patriotica a cavaleru-lui Costinu, in Bucovin'a, se pastréza originalulu acestui portretu in forma de medalionu sculpatu. Noi lu-reproducemu in litografia dupa o escelinta si fidela fotografia ce DD. Costinesci au binevoitu sê permita a scóte dupa originalu Dlui Panaiteanu Baltasare, meritosulu direttore alu scólei de pictura din Iasi, si carele a fostu tramisu in tómn'a anului trecut, cum aiurea amu aratatu, in Bucovin'a, si la unele monastiri de pe acolo, spre a inavutî albumulu archeologicu si artisticu alu ministeriului.

Avemu de facutu câte-va observatiuni importante a supra acestui portretu alu celebrului nostru cronicariu.

La biseric'a Balinesci, acum numai nescie ruine in Moldov'a, esista, cum se scie, o zugravéla a fresco din seclulu alu XV-lea, reprezentandu pre logofetulu Ionu Teutu si pre soci'a sa, titori acei biserici. Déca amintescu acésta zugravéla, este spre a aretá, câ aflâmu intre portretele lui Teutu si Mironu unele asemenâri extraordinarie in costumu si in poza, si multe chiar si in fisionomia. In adevéru, la ambii aflâmu acela-si superbu costumu venetianu, in acela-si modu brodatu, asié, câ amu fi autorisati a conchide, câ acestu costumu erá ceea ce amu poté numí adi o uniforma, uniform'a de Logofetu mare.

Portretulu lui Teutu fiindu cu colori, bine amu poté stabili si colorile costumului lui Mironu. Asié colorii la Teutu sunt caramidii, hain'a de desub rosia deschisu si cu capotele bordate

*) A se vedé „Buletinulu instructiunii publice“ an. 1866, de unde scótemu si portretulu din nrulu presinte. Red.

de cacomu; cingători'a cu paftale, cari aceste numai diferescu ceva la ambele portrete ce comparâmu. Pe de a supra unu felu de manta, cu guleru de blana de samuru. Colórea stofei, avutu brodata cu auru, este la Teutu albastru. In capu unu tocu cu broderia d'auru in arcade.

Comparandu ambele potrete din privirea fisionomiei, se vede indata predominandu acela-si tipu. Acela-si nasu prelungitu si achilinu, acele-si sprincene largi si formandu arcade bine desenate; barba maricica, désa, coperindu multu buzele; plete lungi pana la umeri. Diferinti'a quasi unica este, cá Mironu are mustetie mari si plecate in josu si Teutu le are mai pucine si in-tórse in susu. In fine, corpulu acestuia se vede a fi fostu mai pucinu voluminosu.

O observare mai importanta este acésta:

Pe medalionulu ce reproducemu astadi cetimu scrisa data 1578 si in josu inscriptiunea: „NA CZESC PRZYBYCIA LOGOFETA MIRONA Z MULTAN DO KRAKOWA“, adeca: „In onórea venirii Logofetului Mironu din Moldov'a la Cracovi'a.“ — Ne incurca fórte multu dat'a de 1578, déca nu este o eróre a gravurului, punendu unu 5 in locu de 6, adeca 1578 in locu de 1678, eróre care este in câtu-va inadmisibi'a. De ce ne'ncurca acést'a data? Pentru cá noi scimu, cá Mironu Costinu, pe la 1640, abié erá copilu umblandu la scóla din Bar in Ucraina, si dar la 1578 nici erá nascutu; éra nici portretulu nu se póte aplicá tatalui seu, Postelniculu Alesandru Costinu. Se scie inca, cá Mironu Costinu pe la 1674 numai fu tramisu ambasadore in Poloni'a spre a midilócí tratate de pace intre Poloni'a si Turci'a.

Sunt datele citate mai susu din viéti'a lui Mironu Costinu logofetulu suficiinte ca sê convinga pe ver-cine séu cá portretulu ce dâmu nu este autenticu séu cá este o eróre la dat'a in-scrisa pe elu. Noi inclinâmu pentru versiunea din urma; credemu cá dat'a portretului acest'a urmá sê fia 1675 séu 78, adeca séu anulu candu Mironu fu tramisu ambasadore in Poloni'a, séu doi trei ani dupa acésta ambasada, atunci candu ueiderea lui de Cantemiru la Romanu atrase atentiunea amiciloru si cunoscutiloru sei din Cracovi'a.

Multu ne-aru luminá a supra acestui punctu esplicârile ce aru binevoí a ni dá ilustr'a familia Costinu din Bucovin'a, de curendu in doliu dupa unulu din cei mai meritosi membrii ai sei si regretatu aperatoriu alu natiunii romane. — De la ea numai amu poté aflá, cum si candu a venitu la man'a familiei acestu portretu si déca cifr'a 5 de la data nu o cetimu noi reu in foto-

grafia, adeca déca nu cum-va este tocmai unu 6 necomplectu, stersu?

V. A. Urechia.

Mironu Costinu si scrierile sale.*)

Mironu Costinu este fiulu postelniculu Alesandru Costinu, prietenulu pana la mórte a nenorocitului dnu Bernovschi voda, si care dupa taiarea acestuia in Constantinopolu, i-a si datu cele de pe urma cinstiri in patriarsâa, vestitu totu-de-odata si prin biruinti'a ce in capulu si-augâiloru de la Ocna a dobenditu a supra ostiloru lui Racoti, princiulu Ardealului si aliatu a lui Stefanu Georgie in contra lui Vasilie voda, care odata isgonitu reintrase in Moldov'a, cu o armia cazacésca, sub comand'a ginere-seu Timusiu Hmelnitzi.

Anulu nascerii lui Mironu Costinu nu ni este cunoscutu, inse elu singuru ni spune, cá erá copilu amblandu la scóla din Bar in Ucrain'a, candu Vladislavu regele Poloniei (1640) a tramisu in Ucrain'a pre cancelariulu Osolinschi spre a indemná pre hatmanulu cazaciloru Barabasiu, séu mai bine dîcandu pre pisarulu Hmielnitzi de a se revoltá a supra rigatului, sperandu prin acést'a sê infranga marea sumetia a aristocratiei polone.**)

In vremea antâiei fugiri a lui Vasilie voda dinainte fostului seu logofetu Stefanu Georgie, ce vinea a supra-i cu osti unguresci si muntenesci, Mironu, iesitu din scóla, se aflá pe langa visterniculu Jordachi Cantacuzino, ca sub povetiuirile acestui ispititu boieru sê se formeze la trebile statului.

In acést'a retragere, Vasilie voda din Hotinu tramise pe Mironu in solia cátra Petru Pototzchi, staroste de Camenitia, spre ai aduce a minte, cá nu de multu lu-rescumperase cu bannii sei din rob'i'a tatariloru, si cá acum venise timpulu ca sê-i resplatésca si elu aceea slujba, dandu-i ajutoriu a supra rivalului ce-lu isgoniá de pe tron. In mergerea sa in ast'a solia, Costinu potú a scapá si averea visterniculu Cantacuzino, incredintiandu-o unui prietinu a tataneseu, anume Mihaiu Stegariulu din Camenitia.***)

Pototzchi erá cale de trei dîle mai susu de Camnetia la mosfiile sale; indata inse ce aflá de primejdi'a lui Vasilie voda, a parasitu trebile sale si adunandu câti ómeni de arma avea pe

*) Din „Letopisitiele tierii Moldovii“ publicate pentru antâia-si data de M. Cogalniceanu, tomu I, pag. XII.

**) Vedi Archiv'a romanésca, sub redacti'a lui M. Cogalniceanu. Iasi 1841 Tom. I. pag. 289.

***) Tom. II. pag. 300 si 301.

M. COSTINU.

langa sine, plecà spre a merge in ajutoriulu fa-
catoriului seu de bine. Inse pana a sosí la Ho-
tinu, Vasilie voda aflandu, câ Stefanu Georgie
vine a supra-i si vediendu si recél'a boieriloru
si a slujitoriloru pentru dinsulu, parasì cetatea
si trecù Nistrulu, încâtu intrà in Camenitia,
candu lu-ajunse si Mironu cu veste, câ Pototz-
chi i urma cu unu corpu de óste. (1653.)

Cu portarea Mironu Costinu fu credintiosu
lui Vasilie voda in tóta domni'a sa. Cu narati'a
fapteloru ocarmuirii acetuia elu se aretà ne-
partinitoriu si dreptu pentru acestu domnu mare
a Moldovei. „Macaru, dîce elu, câ amu fi datori
cu pomenire laudata mai multu lui Stefanu
voda, de la carele multa mila am avutu, decâtu
lui Vasilie voda, de la carele multa urgia pa-
rintii nostri au petrecutu, ér direptatea soco-
tindu, nu potu scrie altufelu.“

Stefanu Georgie isbutindu a se statornicì
domnu Moldavei, o aliantia straina se inchieà
intre elu cu Racotî, principele Transilvaniei, si
Costandinu Basarabu domnulu Valachiei. Acés-
t'a unire intre tustrei domni fu pricin'a numirii
betranului Chiupriliu la Viziriatu, pentru câ ve-
diendu primejdî'a, toti barbatii de statu de la
curtea de Constantinopolu cerura intr'unu glasu
acést'a oranduire, dîcandu câ: *déca unu asemene
barbatu nu se va pune in capulu trebiloru, Ardea-
lulu, Moldov'a si Tiér'a-muntenesc'a sunt iesîte de
sub man'a imperatîei*: Chiupirilu odata viziru nu-
mai prin reputati'a sa nimicicì aliantia. Inse-
dar Stefanu Georgie tramise pre Mironu Cos-
tinu in Bucuresci, ca sê imbarbateze pre Costan-
dinu voda; elu nu isbutì nimicu; si nu trecù
anulu câ amendo domni si a Moldovei si a Va-
lachiei fura máziliti; pedéps'a lui Racotî aseme-
ne nu fu mai tardîu.

Indata ce betranulu Ghic'a fu numitu
domnu Moldovei, elu primì porunca sê intre cu
óstea sa in Transilvani'a a supra lui Racotî;
asemene porunca primira si chanulu Crêmului
si noulu domnu Muntenescu, si Chiupriliulu
singuru cu o numerósa armia se indreptà spre
Timisiór'a. Resultatulu fu caderea lui Racotî si
prefacerea Ardealului in cenusia. Mironu Cos-
tinu intovarasì in acést'a espeditie pe Ghic'a
voda, carele se acoperì cu gloria, luandu in ca-
pulu ostei sale trei palanci si intrandu elu celu
d'antâiu in un'a din aceste, cu primejdî'a
vietii.

Dupa acést'a, pe Mironu Costinu nu-lu ve-
demu nici cum figurandu in urmatóriele domnii
a lui Stefanitia voda, Dabija voda, a lui Duca si
alui Iliesiu voda, pana la anulu 1672, in ince-
putulu domniei lui Petriceico voda.

Armi'a turcésca erá atunce dinaintea Ca-
menitiei, sub comand'a insusi a sultanului. Cu
unu anu mai nainte se facusera mari pregatiri
pentru acést'a, isbutindu imperatulu a avé si
modelulu cetâtii, facutu de unu Moldovanu
„Nemisiu din tienutulu Hotinului pre anume
Grigori Cornescu, ce erá fórte mesteru de scri-
sori si de sapaturi la pietre si la alte lucruri, si
carele din porunc'a domnului Duca a facutu
chipu cetâtii cu tóte tocmelele ei din laintru si
din afara, si o a tramisu la imperatîa, de o au
vediyutu, si multu s'au miratu de marirea ei, ce
erá din singura starea locului cu apa si cu stanci
de piétra impregiuru; minunatu locu, si mai
multu acést'a a indemnatu pre imperatîa de au
venitu la Cameniti'a.“*)

Armi'a meuita pentru acést'a espeditia erá
precâtu vitéza preatâtu si numerósa; artileri'a
mai alesu erá vrednica de insemnatu, avendu
tunuri atâtu de mari, încâtu la unulu singuru
se injugá câte *optu-dieci de biboli*. Sosindu la Ti-
u-tior'a, unde se oprì optu dîle spre a se odihnî
armi'a, sultanulu venì de dóue ori in Iasi, pri-
vindu-lu odata de la délú de têngulu boiloru
despre Nicoritia, si alta data din délú despre
cetatiue.

Dupa patru dîle de asedie, Cameniti'a ca-
diù in puterea sultanului. Atunci vizirulu cerù
de la Petriceico voda, sê-i tramita unu boieru
care erá mai de tréba. „Alesu-a Petriceico voda
din toti boierii tierii mai de tréba la voróva pre
Mironu Costinu, care a fostu mai pre urma si
logofetu mare, si mergêndu Mironu Costinu la
cortulu vizirului de a siediyutu inaintea lui, si
i-a dîsu vizirulu sê-i spuie dreptu, pare-le loru
bine, câ a luatú imperatî'a Cameniti'a, au ba?
Éra Mironu a respunsu, câ se teme a spune
dreptu. Vizirulu s'a zimbitu a ride, si i-a dîsu,
sê graiésca, sê nu se téma. Atunci Mironu a
dîsu: *Suntemu noi Moldovenii bucurosi sê se latiés-
ca imperatî'a in tóte partile câtu de multu; éra
peste tiér'a nóstra nu ne pare bine sê se latiésca*.
Atunci vizirulu éra a risu si i-a dîsu: *Dreptu ai
graitu.***)

Poloni'a in curendu se resbunà. Riga erá
misielulu Mihailu Visinoviezchi, ér generalu
Sobietzchi. Acest'a pentru perderea Camenitiei
se pregatì sê iee Hotinulu. Spre aperarea cetâ-
tii, sultanulu tramise pre Husein pasi'a; si am-
bii domni primira porunca sê intarésca cu ostile
loru armi'a imperatésca. „Ce ei, ca cei cu aue-
voie s'au svatuitu ei in de ei, Grigori voda Ghica,

*) Neculce tom. II. pag. 219.

***) Neculce tom. II. pag. 221.

domnulu Muntenescu, si cu Petriceico voda sê se inchine la Lesi, sê steie cu totii sê bata pre turci, ca sê nu apuce a se asiediá in cetatea Hotinului Pasia, precum se asiediase in Camenitia, câ asiediendu-se in Hotinu Pasia, de aci in Moldov'a n'are de ce mai domni domnu. *) Sub zidurile Hotinului ambii domni dara trecura cu ostile loru in partea lui Sobietzchi, si asié Hotinulu cadiù (11 noevre 1673) dupa ce armia turcésca lasà pe campulu bateliei 18,000 de trupuri. Inse Grigori voda in curendu si-aduse aminte, câ femeia si copfii i erau in Constantinopolu, si asié desvinovatându-se, câ nu elu ci óstea romanésca facuse *haina* sultanului, se duse éراس in taber'a turcésca, ce erá la Oblucitia pe Dunare. Acést'a descurgiá si pe boierii Moldovei; cunoscându ei pe de alta parte si nestatornicia Lesiloru. Ei dar se hotarira a parasí pre Petriceico voda, ce se affá atunce la satulu seu Iubenesci, si staruia de a remané Moldov'a credintiosa lui Sobietzchi, nevroindu a da voie boieriloru de a se întorce pre la casele loru, sê-si ie femeile si copfii, sê-i deie in lature, sê nu-i ieie tatarii.

„Éra Mironu logofetulu a respunsu: *Ori sê fia vo'a Mariei tale, ori sê nu fia, noi nu ne vomu lasá casele sê te ieie tatarii.* Si s'a inchinatu si i-a dísu: *Sê fi Mari'a ta sanetosu!* si a esítu afara; si asié toti boierii si capitaniu au purcesu cela dupa cela pe rondu a se inchinare si au iesítu afara; si cum au inceputu a incalcecare pre cai, si au purcesu cu toti in josu.“

Domnulu remase cu singuru hatmanulu Habasiescu credinciosu; plangându si blastemendu pre Mironu se duse la Cernautiu in intimpinarea lesiloru. Dar si boierii moldoveni fura in curendu pedepsiti; câ-ci in loculu bunului Petriceico le vení stapanitoriu crudulu Dimitrascu Cantacuzino. (1674) Domnulu celu mai coruptu ce a avutu vre odinóra Moldov'a.

(Biografi'a, ce publicâmu in fruntea foii nóstre, din pén'a repausatului nostru istoricu N. Balcescu, tratandu de osebitu acést'a epoca din viétia lui M. Costinu, vomu continuá reproducandu numai sírele din urma relative la scrierile acestuia. Red.)

Mironu Costinu ni-au lasatu dóue scrieri istorice: 1) *Cartea pentru descalecatulu d'antâiu a Moldoviei*, care cuprinde timpurile de la colonizarea Daciei cu romani, pana la fondati'a principatelor; ea se alcatuiesce din siette capituri. In acést'a bucata, Mironu este mai multu decâtu slabu in privirea cunoscintieloru clasice. 2) *Le-*

*) Neculce Tom. II. pag. 227.

topisetiulu tieriei Moldovei de la domni'a lui Aronu voda si pana la mórtea lui Stefanitia voda, cuprindendu 20 capituri, unu periodu de 68 ani a istoriei tierii. *) Acést'a scriere a intemeiatu reputati'a lui Mironu Costinu. Stilulu seu este simplu, nepretendiosu, vrednicu pururea si adesu pitoresu; in acést'a de pe urma privire, elu n'are rivalu decâtu pre Neculce. Dimitri Cantemiru negresítu câ nu-lu magulesce, candu declara, câ Mironu Costinu este celu mai bunu istoricu ce a avutu Moldov'a . . . . Mironu a facutu si ceva adausuri la cronic'a lui Urachi pe care a intercalat'o intre cartea sa despre descalecatulu d'antâiu, si intre letopisetiulu seu. Pe langa talentele sale istorice, elu erá si poetu. De la dinsulu avemu o mica poema intitulata *Viétia lumii* **) precedata de unu micu tractatu de verificatia romanésca, si o epigrama câtra Mitropolitulu Dosoftei. Si una si alta sunt inca inedite.

M. Cogalniceanu.

Cele mai vechie poesie satirice in limb'a romana.

(De Mironu Costinu.)

Publicâmu aci din manuscriptu dóue poesie inedite, scrise de celebrulu nostru cronicariu Mironu Costinu pe la 1670.

Prefati'a celei de antâiu din ele cuprinde o sangerósa satira contra acelora ce credeau atunce, séu credu astadi, câ Romanii nu sunt capabili de a se desvoltá romanesce, ci trebuie sê ia tóte numai de la straini.

Cititi apoi ambele poesie ale lui Mironu Costinu, si marturisiti, cu voia fara voia, câ acum, dupa doi secolu de o viétia fortunósa, Romania a castigatu pré pucinu in tóte, pana si in versuri!

Sê fimu urmatu noi, de atunci si pana adi, a totu cresce, ca natiune, nu din sucuri straine, ci din propriiele nóstre sucuri, romanesce; astadi strainii aru fi siliti, póte, de a ne imitá pe noi!

B. P. Hajdeu.

I. Viétia lumii.

Catra cetitoriu.

In tóte tierile, iubite cititorule, se afla acestu felu de scrisóre, care elinesce *quibus* se chiama; si cu acestu chipu de scrisóre au scrisu multi lucrurile si laudele imperatiloru, a crai-

*) Afara de aceste dóue scrieri M. Costinu a mai compusu descrierea Moldovei si a Tierii romanesce in trei canturi, in versuri polone, insocita de o prefatia, aretarea isvóreloru istoriei romane si o notitia statistica in prosa. Vedi archiv'a istorica a Romaniei de B. P. Hajdeu, tom. I. pag. 159. Red.

**) O publicâmu mai la vale. Red.

loru, a domniloru si a incepatoriloru tiereloru si imperatîneloru.

Asié a scrisu vestitulu istoricu Omiru resbóiele Troadei cu Achilleus; asié Virgilie — incepetur'a imperatîei Romului, si alti dascalii fara de numeru.

Intr'acest'a chipu si santii invetiatorii bisericei nóstre, cum este Ioanu Damasciniu, Cosma, Teofanu, Mitrofanu si Andreiu de la Critu, au scrisu cantârile santei biserice, stichirile, canónele si antifónele, cu carile, ca cu nesce petre scumpe si flori nevestejite, au impodobitu biserica'.

Cu acésta pilda scrisu-ti-am si eu acésta mica carte; carcia numele este: **Viéti'a Lumii**; aretandu-ti pre scurtu, cum este de lunecósa si putîna viéti'a nóstra, si supusa pururea primejdiloru si premeneloru.

Nu sê poftescu vre-o lauda dintr'acésta putîna ostenála, ci mai multu sê se védia, câ póte si in limb'a nóstra a fi acestu felu de scrisóre; si nu numai acésta, ci si alte dascalie si invetiature aru poté fi pre limb'a romanésca, de n'ar fi coversîtu véculu nostru acestu de acum de mari greutâti, si sê fie si spre invetiaturele scripturei mai plecata a locuitoriloru tieriei nóstre voia.

Citesce cu buna sanetate, dulcétiá mai veratosu sê intielegi candu citesci, câ a citi si a nu intielege este a venturá ventulu séu a ferbe ap'a; si apoi câtu poti de primejdiele lumii sê te feresci, cu ajutorulu poterniculu Domnulu Domnedieu.

VIÉTTA LUMII.

Desiertarea desiértâriloru si tóte sunt desierte.
Ecclesiastu, Cap. I.

A lumii cantu cu jale cumplita viétiá
Cu grija si primejdii, cum este o atia
Pré-subtîre si 'n scurta vreme traitória . . .
O, lume vicléna! lume 'nsielatória!

Trecu díle, trecu ca umbr'a, ca umbr'a de véra;
Cele ce trecu, nu mai vinu, nu se intorcu éra;
Trece véculu desfrenatu, trecu anii cu róta;
Fugu vremile usióre, fugu si nici o pórtá

A le oprí nu póte: si mai multu cumplite
Lucrurile astei lumi mergu totu pravalite;
Si ca ap'a 'n cursulu seu cum nu se opresce,
Asié cursulu lumii 'n veci nu se contenesce!

Fumu si spudia tóte sunt; visuri si parere
Sunt petrecerea lumii si a lumii dorere!
Díce Davidu proroculu: „viéti'a este flóre, —
„Nu traiesce, ci 'n data o vedi peritória;“

„Verme sum, verme, — nu omu!“ é Davidu ne
díce. . . .

O, vicléna lume! o, lume neferice!

Tóte câte-su pre tine, tu cu vreme tóte
Premenesci, si nemica 'n veci sê stea nu póte!

Coriulu faptu de Domnedieu cu potere mare,
Minunata zidire, si elu sfersîtu are!
Si voi, lumini de aur, sórele si lun'a,
Cadiendu sub intunerecu, veti da josu cunun'a!

Voi, stele iscusite, ceriului podóba,
Ve astépta groznic'a trambítia si tóba! . . .
Nu-i nimica sê stea 'n veci, tóte trecu in lume,
Tóte-su nestatátore, tóte-su nesce glume!

Tu, parinte-alu toturoru, Dómne si 'mperate!
Singuru numai coversiesci vremi nemesurate!
Ér cele-lalte tóte cu vremi perdu viéti'a,
Amblandu dupa a lumii 'nsielatória fatia.

Vremea-i lumii socia, si noroculu alt'a,
Amendóue la mutâri si amagiri gata.
Noroculu ne inaltia, lacomu sê ne surpe,
Ér soci'a sa vremea gonesce si rumpe!

Noroculu, fara sê stea, si-totu schimba pasulu:
Anii nu potu aduce ce aduce ciasulu!
Numai mana si aripi, ér picióre n'are,
Sê nu póta sta in locu nici odinióre.

Vremea 'ncepe tierile, vremea le sfersiesce,
Indelungate domnii vremea premenesce;
Vremea petrece tóte: nici o 'mperatía
Sê stea 'n veci nu o lasa; nici o avutía

A traí multu nu póte. Unde-su cei din lume
Mari imperati si vestiti si cu slavitu nume?
Unde-su ai lumii stapani? unde este Xerxis?
Alexandru Macedonu? unde-i Artaxerxis?

Augustu, Pompeiu si Cesaru, unde sunt in lume?
Pre ei toti vremea i-a spartu, ca pre nesce spume!
Fost'a Chiros imperatu, vestitu cu resbóie,
Cu avere peste toti, plecandu-si sub voie

Pre Persi, Chaldei, Tatarii, si Asi'a tota. . .
Cauta la ce l'a adusu noroculu cu róta!
Prinsu-l'a o femeia, i-a pusu capu 'n sange:
Satura-te de móрте, Chiros, si te stinge;

De versarea sangelui, o óme 'nfocate,
Ca de vrajmasía ta nici Ganges nu póte
Tiernulu seu sê-lu padiésca: asié opintesce
Pre cei mai mari noroculu si-i totu pravalesce!

Nici voi, lumii intielepti, cu filosofi'a
De róta haladuiti; nici teologi'a
V'a scutitu de primejdii, sfinti parinti ai lumii,
Ci v'a adusu la móрте amara pre unii. . . .

Câ Dumnedieu a verstatu tóte cu soroculu,
A poruncitu la unu locu sê nu stea noroculu,
Ér candu sunteti fericiti, vremea cursulu vostru!
Lu-taie: asié este intregu traiulu nostru!

Pre multi si nevinovati ea le curma véculu,
O vrajmasia, vicléna, ce vinezi cu saculu
Si, ca pescarulu, spre noi tindi mrejele tale,
Ducendu-ne la móрте, cu cale far' cale!

De-aceea cauta, óme, sfersítulu cum vine :
Cine nu-lu socotesce, nu-lu petrece bine !
Sfersítulu dá lauda, ori face ocară :
Multe 'nceputuri pré-dulci ajungu pré-amare !

Câ-ci mórtea fara de veste calca ori-ce casa
Domnésca 'mperatésca, pre nimeni nu lasa ;
Bogatulu si saraculu, celu frumosu, celu tare. . .
Vrajmasi'a mórte prietenu pre nimene n'are !

Asié ne pórtă lumea, asié ne-amagesce,
Asié ne 'nsiéla, surpa si batjocoresce
Nascéndu-ne murimu, murindu — prafu si cenusia,
Pintr'acésta lume treci, cum treci pintr'o usia !

II.

STRIGĂRI ÎMPOTRIVA ZAVISNICEL.

Viéti'a ta n'are pace, zavisnice óme :
Pururea te simti muncitu de a pizmei fóme ;
Sé musce pre cine-va coltiulu teu revnesce ;
Dintr'alu fratiloru necazu inim'a ti-cresce !

Bine scrie 'n psaltire de tine proroculu :
„Zavisniculu' este acesta noroculu,
„Gur'a lui, ca mórmentulu destupatu, totu casca,
„Limb'a lui este gata sé totu ocarésca! . . .“

Dóue bóle 'ntru sine zavisniculu are :
Una candu petrece reu, a dóu'a mai mare,
Candu privesce pre altulu câ petrece bine. . .
Numele bunu alu cui-va ca o mórte-i vine !

Acestui nici odata ból'a nu-i lipsesce
Si 'n totu césulu cu-aceste viéti'a-si pedepsesce...
Ci 'n desiertu te silesce sé 'ntuneci dreptatea,
Si 'n scaunulu binelui s'asiedi reutatea !

Nici reulu s'arati câ-i bunu, in veci nu poti face :
Deci asié totu traiulu teu nu mai are pace,
Se sbuciuma nencetatu, se totu chinuiesce,
Si de câte i s'au datu nu se multiumesce !

Afla dara, câ nimeni s'aibe totu nu póte :
Nu tóte are unulu, ci cu totii tóte,
Unulu una si altulu alta bunetate
Dupa cum de Domnedieu le sunt insemnate !

Mironu Costinu.

Cum s'au ridicatu boierii si tiér'a pre Alesandru-voda. *)

(*Proba de stilu din cronic'a lui Mironu Costinu.*)

Nici intr'unu chipu sé amistuésca Alesandru voda
fapt'a boieriloru n'a potutu, ce facuse cu venirea im-
protiv'a lui la Tiarigradu; nici intr'unu chipu, lucrurile
ce erá fórte próste la tóte trebile nu le placea. Si den-
tru acesteia adaugéndu-se necredinti'a si prepusulu den
di in di, asiediase in gandulu seu Alesandru voda, nu-
mai sé omóre pre o séma de boieri, alesu pre Vasilie
Lupulu vorniculu, si pre Cehanu vorniculu, si pre Sa-
binu hatmanulu, si pre Buhusiu visterniculu si pre Ure-
chia spatariulu. Costinu erá mázilu la tiéra, ce ori sé-lu

*) A se vedé „Letopisitiele Moldovii“ tom. I. pag.
264. Red.

traga in partea sa Alesandru voda, ori altu gandu avea,
lu-chiamasera la curte si i dara hatmania. Ce vediendu
Costinu lucru ingrosietu intre domnia si intre svatu de
ganduri spurcate si fórte rele, si-a luatú dŕua buna pre
câto-va dŕile si a esítu la tiéra. Éra celoralalti boieri
tóte gandurile lui Alesandru voda au descoperitu Con-
stantinu Aseni, omu de cas'a lui Alesandru voda cum
câ in dio'a de pasci erá sé-i omóre cu svatulu lui Batis-
ce. Deci si boierii amblá toti cu paz'a vietiei.

Vediendu boierii cu adeveratu ursita peirea loru
de Alesandru voda, ca celu ce se innéca se apuca de sa-
bia cu man'a góla, s'au vorovitu cu totii si au datu scire
tierii, care herbendu in greutáti si in netocmele, pré
lesne s'au pornitu, si nu numai curtea, ci si tierenimea
si atát'a multíme s'a strinsu den tóte partile, câtu nu
incapea in tĕrgu, ci ampluse locul pe sub Miroslava
pretutindenea, strigéndu pre greci de prin tóte ulitile.

Vasilie Lupulu vorniculu erá capu toturorú lucrú-
rilorú acestor'a. Déca a nebusítu tiér'a, a mersu de au
spusu domniei aeve, cum s'a radiecatu tiér'a si strigá
pre greci; a respunsu Alesandru voda : Déca se radica
pre greci pre mine se radica ! si vediendu atát'a multí-
me nu s'a apucatu de nimica, numai de grigea sé hala-
duiésca cu cas'a de glóte.

Au mersu boierii cu totii la curte si la purcesulu
domniei sé nu se hie pusu cu totii, sé opréscă desfrĕna-
t'a prostime, pozn'a mare si abié in vr'o tiéra de s'ar
hi intemplatú. Ci totu pre langa domnia au mersu boie-
rii, oprindu si domolindu tierenimea, ér mai nu erá po-
tere nici la boieri a oprire grosimea tierenimei pornite.

Ci si pre Vasilie vorniculu anume, câ este si elu
unulu den greci, a svarlitu unulu cu unu osu si l'a lo-
vitu in capu de care lovitura a fostu ranitu multa vreme
Vasilie vorniculu.

O nestatatória si nice odata incredintiate lucrú-
rile lumii, cum vrĕstéza tóte, si turbura, si face lucruri
improtiva; candu cu cale este a hire fric'a coloru mai
mici de cei mai mari; éra cursulu lumii aduce de multe
ori, de este grige celui mai mare de cei mai mici. Fe-
riciti sunt craii, imperatii si domnii, cari domnescu asié
sé nu le hie de cei mai mici nice odata sila.

Unu craiu de Engliter'a de câte-ori se imbracă
deminetiele, de atâtea ori si-dŕicea singuru sie-si : „Adu-
ti a minte, câ a multe glóte de ómeni esti stapanu.“
Domnii cei buni si direpti, fara grige si desfetatu dom-
nescu, éra cei rei totu cu sieala.

Déca a ajunsu domni'a in siesulu Bahluiului,
aprópe de manastirea Balicai, totu loculú erá plinu de
ómeni; nu se vedea nicaireua siesulu desiertu. Strigá :
dá-ne dómne pe greci ! Unii haicaiá, altii jacuiá, si acolo
au strigatu pre Batisce sé-lu dea, care erá totu aprópe
de Alesandru voda, vediendu strigare pe sine. Ce nu
stara domni'a de grigea lui Batisce, ce stara de grigea
sa; si numai ce i-a dŕisu, sé se desparteze de langa din-
sulu, si asié l'au apucatu si datu pre man'a tieraniloru.
Nepus'a vrejmasi'a a prostimei, si asié fara de nice o
mil'a, de viu cu topele l'a facutu fĕrĕme, si pana intr'-
atát'a s'au amestecatu unii, anume Bosie Lapusinĕnulu,
câtu nice mantéu'a den spinarea lui voda n'a hala-
duitu, câ erá bură de plóie.

De grigea tierenimei, ce erá peste totu loculú, sé
nu intre Alesandru voda indatu in padure, si boierii
inca asié socotise, sé se mai departeze de glóte la locu
deschisu fara padure, l'au pornitu pre drumulu Branis-
cei in josu pe langa Bahluiu, puindu si seimeni cu
netie gata pre langa dinsulu. Ér déca s'au intorsu

boierii, a intratu ingrigire ca sê nu se direpteze Alesandru voda din Branisce spre Bugiacu, si indata au alesu o sêma de boieri cu Buhusiu vistierniculu si au tramisu dupa Alesandru voda sê-i indrepteze calea de la Husi spre Berlad.

Mai mare spaima decâtu antâiu a avutu Alesandru voda, dêca a vediutu glôte, éra viindu dupa sine, si in Branisce, si-lu-lasase si seimenii, si copîii din casa toti, si dêca s'au apropiatu boierii, le-au dîsu Alesandru voda: „Me rogu pentru fiulu meu Radulu voda sê-lu lasati viu!“ A dîsu Buhusiu vistierniculu, sê n'aiba nice o grige; sê nu gandésca Mari'a sa, câ a venitu cu reu; numai tiér'a poftesce pre Mari'a sa, sê mérga prin Berlad spre Galati, sê nu aduca vr'unu reu a supra tierii

cu tatarii. Si i-au joratu sê n'aiba nice o grige. Si asié a primitu Alesandru voda, pre unde va hi voi'a tierii, pre acolo va merge; si au purcesu spre calea Berladului, si a asediatu seimenii si pre copîii cei den casa, carii lu-parasise, ér pre langa Alesandru voda, dandu-i si de boieri petrecatori pana la margine la Galati.

La Tecuci a esîtu Costinu postelniculu de la Putn'a inainte-i si l'a petrecutu cu cinste si cu conace pana in Galati, plecandu-se, ca sê vie la impecatiune cu boierii si ér sê si hie domnu in scaunu, luandu Costinu postelniculu a supra sa acea grige. Ce n'a vrutu sê primésca nice cum Alesandru voda; de aci a trecutu Dunarea pre la Galati si au mersu spre imperatîa.

Mironu Costinu.

SALONU.

CONVERSARE CU CETITÓRIELE.

(Intrare.—Emanciparea barbatiloru. — De-ale nóstre de la satu. — Adunarea din Timisiór'a. — Nrulu trei-spre-diece. — Orasienii si satenii. — Unde n'au locu damele? — Dsiórele nainte balului. — Jocuri natiunale. — Cordi rupte. — Mamele si Pole'a dameloru. — Nunt'a tierenésca. — Strail'a si Csárdás. — Tiganii nu mai au cordi. — Reginele séu frumósele balului? — Toaleta. — Fine.)

Domnule Redactoru! Me rogu, póte avé intrare in salonulu „Familiei“ dtale si o coconitia de la satu? (Poftimu, poftimu! Cu tóta placerea! Red.)

Cu permisiunea dtale dara voiu intrá, — dar sê nu ve temeti câ voiu incepe sê vorbescu dóra despre emanciparea femeiloru, — nu, me rogu, câ-ci acés'ta va veni cu timpulu, si adeca mai antâiu asiú dorí ca barbatii sê fia emancipati, câ-ci dieu, domni'aloru cu tóte câ se falescu a fi liberi, ei sunt sclavi, totusi ei voiescu sê emancipedia femeile! — Nimica mai ridiculu.

Dêca vomu cugetá seriosu, trebuie sê marturisimu, câ femeile sunt mai libere decâtu barbatii, — curiosu?! — barbatii me rogu, nicaire nu sunt stepani, ei cum iesu afara din casa — sunt sclavi, sunt sclavii politiceii, sclavii modei, sclavii diferiteloru pasiuni — de a merge la venatórie, de a face aventure, de a bé beuturi spirituóse, a perorá in piatia, in cafenele, pretotindene, de a jocá in carti, si de-i intrebi, de ce facu aceste? dîcu câ ei nu potu face altfelu, éta dara, câ sunt sclavi, sê se emancipedia dara barbatii ei insii-si, n'aiba grige de femei, câ-ci me rogu, numai in casa ar fi sê domnésca — inse nici acolo nu-su stepani, ci — *tirani!*

Dar sê lasámu aceste — sê vorbimu de-ale nóstre de la satu.

Abunaséma va fi avendu on. publicu cunoscentia cumca in $\frac{1}{13}$ a lunei curinte s'a tienutu adunarea generala a alumneului natiunale din Timisiór'a, candu totu de odata pentru delectarea tinerimii s'a arangiatu si o asié numita *reuniune* séu petrecere de dantiu.

Numerulu ominosu de *trei-spre-diece* a dîlei in carea se tienù acésta adunare si petrecere natiunala, precum am observatu, a supra sateniloru nu a pré eserciatu vre-o impresiune, câ-ci cu bucuria am vediutu unu publicu numerosu si — frumosu de pe sate, pe candu totu de odata cu destula mahnire am observatu si aceea câ „*orasienii*“ astadata au escelatu prin nepresinti'a lor,

asié, câ nu numai câ n'amu potutu avé onóre cu vre-o stimabila persóna din Logosiu, Aradu, Oraviti'a, ci inca a mai trebuitu sê vedemu chiaru cu indignatiune, cumcâ unele familie — firesce de tonulu mai 'naltu — din Timisiór'a nu au participatu la reuniunea natiunala, pecandu scimu bine, câ aceste onorabile familie la „*besednitiele*“ serbiloru si la „*Tanzkrentzurile*“ nemtiloru participéza regulatu — „mit Vergnügen!“

Eu credu, câ caus'a acestei retrageri a orasieniloru civilisati mai multu se póte atribui arangiatoriloru reuniunii natiunale, fiindu-câ au detiermuru petrecerea natiunala pe diu'a de 13 septemvre si fiindu nrulu acest'a nenorocosu, familieele mai civilisate temendu-se de vre-o pacoste rea — firesce câ au fostu silite sê remana a casa.

Dieu, chiaru a fostu o norocire mare pentru domnii arangiatori ai reuniunii, câ cei de pe la sate nu sunt, atátu de civilisati ca orasienii, de órece ei tienendu-se de calindariulu betraniloru n'au avutu sê se téma de nrulu 13, câ-ci de se tieneau si satenii atátu de civilisati, cum credu câ aru fi acei orasieni de tonulu mai naltu, atunci — — atunci — — atunci — — ce? — atunci abunaséma nu s'aru fi adunatu la acésta petrecere natiunala unu publicu numerosu, ba dóra aru fi fostu mai multi arangiatori — ca óspeti, atunci n'amu fi jocatu atátu de cu placere, si atunci alumneulu natiunale n'ar fi avutu de la acésta petrecere natiunala unu venitu curatu de 150—160 fl. bani buni.

Inainte de ce asiú vorbí despre acésta petrecere de séra, ar trebui sê descriu decurgerea adunárii generale a alumneului, inse cu dorere trebuie sê spunu cum câ alumneulu n'are localitatea sa propria mai spatiósa, ci adunarele le tienù in casa privata, unde abié au locu barbatii, prin urmare femeile n'au ce cautá acolo.

Apoi eu ca o *coconitia de la satu* cu atát'a mai pucinu aveam locu acolo, dar — intre noi fia dîsu — nici câ m'asiú fi potutu duce, câ-ci pecandu se tiene sientint'a dsiórele siedu la cortelu si se gata pentru petrecerea de séra, adeca se vorbescu, planuiescu, se ingrigescu, se necasiescu de mai tóte caruntiescu temendu-se, câ nu voru avé „*tentieri*“ — si dupa atát'a necasu séra cu placere se vedu incunghiurate de tineri sprinteni, de tineri romani . . . . asié apoi trecu órele ca minutele si odata numai ne pomenimu, câ mamele ri-

goróse facu semne spre plecare, inse la rogările tinerilor mai remanu, că-ci chiar acuma va sê urmeze: „Ardeleana“ si „Pe pitioru.“

Music'a suna, dantiulu se incepe, tîganiî dîcu de se totu rupu — cordile, fieresce că sunt avisati sê dîca acuma lungu, tare lungu cătu numai potu rabdá cordile, in fine tóte au fine si dantiulu dara trebuie sê se finésca.

Dupa dantiu firesce că trebuie sê se preumbe tinerii, cătra carii se alatura si mamele fericite, cari de siguru cugeta cumca dupa ce se voru recorî dsiórele numai decātu voru sê plece, inse mamele cugeta si arangiatorii dispunu, că-ci la momentulu celu mai nimeritu suna „Polc'a dameloru“, acuma bieteles mame vrendu nevrendu trebuie sê mai remana, cu atát'a mai alesu, că fia-care e curiósá pe cine va alege frumós'a sa fiica, dar si domni'a ei aru remané bucurosu macaru pana la diua de nu aru teme atátu de tare — sanetatea ficeii sale. . . .

Êta că suntemu mai la finea balului si inca n'am spusu cumca inainte s'a jocalu „Nunt'a tierenésca.“

Diletantii au jocalu destulu de nimeritu si au seceratu multiamire generala.

Ilenuti'a a fostu representata de dsiór'a S. Chicescu, carea pré bine s'a simtîtu in acésta rola de tierénca, pe carea a interpretat'o cu tóte manierele naive si caracteristice ale tierenceloru tinere si dragalasie; — a fostu imbracata in costumulu gustuosu alu tierenceloru din pregiuru, totu asié si dsiórele Siepetianu, Ungurianu, Barbosu si Stefanescu, cari au jocalu si cantatu cu gracia la nunt'a Ilenutiei.

Rolele barbatesci le-au jocalu dnii St. Velovanu, G. Gherba, Patriciu Dragalina, G. Ulitia, Orestu Feru, Vas. Iorga, coi din urma ca vorniceii de nunta, toti studenti, éra rol'a lui Chir Gaitanes a jocal'o cu bravura dlu Petru Popoviciu invetitoriu din Timisiór'a.

Acuma trecendu peste aceste mai am unele sê vorbescu despre petrecerea de dantiu.

Si din cele pana acum dîse se póte vede, cumca petrecerea de dantiu a fostu fôrte joviala, asié credu că toti si tóte si-au petrecutu fôrte bine, dar nici nu potea fi altfelu, candu s'a adunatu unu publicu frumosu mai alesu din provincia, si domnii arangiatori s'au ingrigitu ca acésta petrecere intr'adeveru sê fia natiunala, cautandu ca in tóta privinti'a sê i-se deie caracterulu cuvenitu.

Jocurile au fostu cu preferintia natiunale romane, asié se cuvine, asié trebuie sê fia in petreceri natiunale, că-ci „Straille“ nemtiesci le potemu jocá ori si unde, apoi a fostu si unu *colo* cu privintia la serbii din locu, in fine a fostu in ordulu jocuriloru si unu *Csárdás* — numai pana acolo n'am ajunsu, că-ci tîganiî se jorau pe toti sfintii, că nu mai au cordi, — of, of; asié ni parea de reu!

Aru fi pré ne completa descrierea mea déca nu asiú amintí câte-va dómne si dsióre cari mai alesu au escelatu la acésta petrecere.

Inainte de ce asiú anumi frumósele balului, am sê facu acea observatiune, cumca eu nu insemnu aci *regine*, că-ci fiecare amoresatu cugeta pe alés'a animei sale de regina, si se póte intemplá, că unele regine de aceste nu voru fi insemnate intre frumósele mele, atunci vai de capulu meu, că-ci voru fi blastemuri si osende strigatórie la ceriu — Dómne fieresce, apoi eu ce scriu e parerea mea individuala, respectivii cari nu sunt indesultiti descrie si pre reginele lor, déca nu intr'altu locu

apoi — pe pomulu de salca, acolo apoi sciú câ e eternisatu.

Sê fimu dara bine intielesi, eu nu insemnu regine, ci *frumóse*.

Frumósele potu fi reginele respectiviloru sei adoratori, inse unele regine sunt si nu pré frumóse.

Dupa parerea mea mai multu au escelatu atátu prin frumseti'a lor, cătu prin gustulu imbracaminteloru lor, prin afabilitate si conversare spirituala — dómnele: Anc'a Fizesianu, Miulescu, Craciunescu, Lungu, Emili'a Gherdanu, M. Barbosu, Andreescu, Radneantiu, Buibasiu, Petrescu, T. Vuja, — apoi dsiórele: Em'a Fizesianu, Elis'a Cernetiu, Elis'a si Corneli'a Vasiciu, Onciu, Angraftin'a Ioanoviciu, Mili Lungu, Miescu si Catiti'a Andrescu.

Credu că veti primí cu placere si unele observatiuni fugitive despre toalete.

In genere potu spune cumca damele au fostu imbracate frumosu si cu gustu, asié dîcandu nimica nu a stricatu frumós'a armonia generala.

Dsiórele *Vasiciu* au fostu imbracate in tióla lunga de metasa verde, decoltata tare, pe poptu garniture verdi, cu dóue rinduri de dantele albe. — Pêrulu peste totu ineretîtu, indoitu peste unu topetu, pe spate cu dóue vucle aurie. Decoratiunea pêrului: rose naturale.

Dsiór'a Em'a *Fizesianu* avea tióla alba de moul cu multe rinduri de pufuri firesce in colórea tiólei, decorata cu panglica rosa, spacelulu tare decoltatu cu dóue rinduri de pufuri cercuite, peste rochia tunica rosa de atlasu, de ambele laturi redicata cu cocarde. Frisur'a forma elina à la Sofocle.

Dómni'a Anc'a Fizesianu cu tióla verde de bare-siu, lunga cu manece largi decoratu fôrte simplu, spacelulu lungu aretá tali'a-i frumósá, frisur'a aredicata in susu cu undulante, — intre cari surideau rosisióre naturale.

Dsiór'a *Lungu* — tióla alba de moul, cu trei rinduri de pufuri, spacelulu naltu nainte taiatu in patru anghiuri, decoratu cu dantele albe si rosa.

Tunica alba de tillu, cu garnitura de dantela alba si panglica rosa. — N'apoi cu patru aredicature, masila lunga de atlasu rosa. — Frisur'a nainte aredicata, căteva undulante, n'apoi cu mai multe (paremi-se optu) vucle. Flori — pupi de rosa alba.

Sororile *Cernetiu* aveau tióla de moul albu, cu tunica de atlasu rosa.

Tiól'a pe din josu decorata cu pupi séu scilpiceii de auru, totu asié decorate si manecile scurte infoiate. Perulu aredicatu cu undulante, decoratu cu rose.

Si cu aceste am gatatu.

O coconitia de la satu.

CE E NOU?

* * * (*Societatea academica romana*) din dî in dî dá mai multe semne de viétia. Amintiramu in numerii trecutii nisuintiele sale pentru compunerea unui dictiunariu romanescu, si pentru stabilirea unei ortografii, de care s'ar servi academi'a in publicatiunile sale, si carea — dupa parerea nóstra — s'ar acceptá de cătra toti literatii romani si s'ar introduce in officii si in scóle. Cu ast'a ocasiune, pentru completarea reporturiloru nóstre, mai amintimu, cá comisiunea alésa pentru a dá opiniune in cestiunea ortografica, si a carei membrii sunt domnii Eliade, Masimu si Romanu, si-a presintatu proieptulu

seu pentru o ortografi'a provisorie. Acestu proiectu in ultimele sedintie ale academi'e s'a si luat la desbateri. Aceste debateri inse se intrerupsera, din caus'a pregatirilor pentru sedintiele publice, de cari se voru tiené doué séu trei. Sesiunea se va incheia la 15/27 septemvre.

* * (*Manuscriptele de la Oradea ale lui Sincal.*) Adunarea generala a Asociatiunii transilvane, tienuta in anulu trecut la Ghierl'a, a decisu, ca comitetulu ei sé se adreseze câtra parintele episcopu Szilágyi cu rogarea, ca sé binevoiesca a-i da pentru decopiere manuscrisurile nemoritoriului nostru Sincal, cari si acuma se gasescu in archivulu episcopescu de Oradea-mare. In urmarea acesteia, precum ni scrie unu amicu, Santí'a Sa episcopulu a convocat u comisiune constatatoria din doi preoti si trei mireni, carea dede acea opiniune, ca manuscrisurile sé se tramita la mitropoli'a de Blasiu; pentru a se tramite de acolo la comitetulu Asociatiunii transilvane.

* * (*Representatiune teatrala romana.*) Din comitatulu Cenadului, ultim'a sentinela a romanismului, primiramu o insciintiare supriindiatória. Acést'a ni anuncia, câ mai multi bravi tineri romani au represintatu la 27 aug. in comun'a Sicietinu o piesa teatrala romana. De óra ce pies'a represintata este incercarea redactorului acesteia foi, onorab. nostru corespundinte ni va permite sé nu-i publicámu impartesírea pré magulitória. Vomu reproduce dara corespundinti'a unui altu diuariu. Éta ce cetimu in „Federatiune“: „La initiati'a si neobosit'a colucrare a braviloru Romani dd. Paulu Maioru par. gr. c. si Arcadiu Popianu teologu de Pest'a, in 27 augustu st. n., sér'a la 8 óre, se tienú in comun'a Sicietinu, cottulu Cenadu, la cas'a comunala, representatiunea unei piese teatrala rom. in favorulu scóleloru, prin bravii teneri, studiosi de aici. Gradin'a casei comunale, unde sub ceriulu liberu erá construita scen'a, erá indesuita de unu publicu numerosu, cea mai mare parte Romani, cari alergara din tóte partile comitatului, precum si din comitatele vecine la acést'a intreprindere, carea reesi atátu de eclatanta, incátu fece onóre toturor Romaniloru de aici. Pies'a ce fu representata e: „Din rescól'a lui Hori'a“, comedia intru unu actu, éra persónale: Alesandru Cusianu, proprietariu, Aurelianu Papinu; Nin'a, fíca sa, St. Dna Efí. Popovicíu; Iosifu Somesianu, june din satu, D. Gratianu Budo, doc.; Radu Muntelescu, amículu lui Somesianu, D. Nicolau Maioru, st. abs. de cl. VII. gimn.; Mari'a, servitória lui Somesianu, St. Dn'a Udelric'a Maioru, n. Goldiciu; Petru siervitoriulu lui Somesianu, D. Demetriu Romanu, preparandu absolutu, Mihaiu siervitoriulu lui Cusianu, Elia Toth, st. abs. de cl. II. g. Martori la transcriere, susu memoratulu si Spridonu Siclovanu. Precandu publiculu discurgea ardiendu de dorulu Thaliei romane, unu clopotielu, ce anuncia inceperea representatiunii, causá una linisce profunda in publiculu curiosu. Intre aceste-a cortin'a se aradica, Mari'a cu o frunte seriósa, cu o fatia de flacare si cu unu tonu de amazona si-incepú rolulu; câtu de brilantu fu succesulu acestui rol, lasu sé enaredie aplausele frenetice, cari au doveditu pre deplinu, câ anímele ascultatoriloru fura de totu esaltate. Inca câte-va clipe . . . si publiculu de nou erumpe in „bravouri“ la indepartarea Mariei si a lui Petru de pre scena. Cu succesu demnu de lauda d sparú

de pre scena si Nin'a, fic'a lui Cusianu. Pre candu publiculu se desmerdá in discursulu farmecatoriu, incoronatu de aplause alu lui Somesianu si Muntelescu, aparú pre scena intre aplause frenetice Cusianu. De aici inainte Hori'a adeca Muntelescu si mai virtosu Cusianu si-eluptara placerea publiculu prin mimic'a si predarea loru cea binemerita, incátu mai adese ori fura intrerupti prin aplause sgomotóse. Cu unu cuventu acesti-a adusera publiculu in uimire prin desteritatea loru admirabila. In fine publiculu si-mai impartesi inca odata aplausele sale toturora, la indepartarea actoriloru de pre scena eschiamandu: „Sé traésca autorulu acesteia piese teatrala.“ La dorinti'a publiculu actorii si actricele se presentara de nou pre scena, unde sub conducerea lui Aurelianu Papinu intonara: „Copiliti'a de la munte“ de V. Alesandri; ari'a melodiosa a acesteia cantari escitá de nou publiculu la „bravouri“, dorindu repetírea cantarei, ce se si finí intre aplause sgomotóse.“

* * (*Necrologu.*) Cu adanca intristare inregistrámu mórtea unui june romanu, amicu si compatriotu alu nostru. Ilie Mihutiú teologu absolutu de alu treile anu alu diecesei Oradane a repausatu in flórea vietii sale in etate de 23 ani, la 12 sept. in Let'a-mare, lasandu in doliu pre iubitóri'a-i muma veduva. Inmormentarea repausatului s'a intemplatu in 14 septemvre, celebrandu la acést'a ceremonia funebrala siepte preoti. Fia-i tierin'a usióra!

Din strainetate.

△ (*Despre artistulu Davison*), despre care amintiram si noi, câ e fórte morbosu, circuléza sciri mai imbucuratórie. Se vorbesce, câ dinsulu nu se póte despartí de scena, si câ dílele trecute a adresatu o epistola câtra unu diuariu in care face cunoscutu publiculu, câ câtu mai iute se va produce pe scen'a din Breslau, — inse ast'a scire din urma se díce a fi nebasata; éra altii dícu, câ artistulu numai condusu de morbulu seu a scrisu acele. — De multe ori nóptea sare din patu si cere piese ca sé jóce.

Gâcítura numerica

	de Corneli'a Vulcanu.
1. 2. 3. 13.	La botezu te ungu cu elu.
2. 4. 5. 6.	E nume de voinicelu.
4. 1. 6.	Creatur'a mai sublímá.
10. 13. 5. 13.	Forteretic mari darima.
1. 8. 9. 2. 6.	Svatulu lui adesu te-ajuta.
7. 4. 3. 13.	Intonarea-i e placuta.
12. 8. 3. 6.	Ploia aduce, prevestesce.
7. 3. 5. 13.	Pe ostasi-i 'nsuffletiesce.
1. 4. 10. 6.	Nui mai tréba nici unu postu.
7. 4. 3. 10. 13.	Vér'a-i bunu de adepostu.
1—13.	E unu cronicariu vestitu.
	Pe care l'au omoritu.

Deslegarea gâcíturii numerice din nr. 34.

Teatru nationalu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Elen'a Onciu, Iulian'a Petri; si de la domni Radu Popea, Emiliu Filipanu, Petru Muresianu, Basiliu Iuga.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piatí'a Pesciloru, Nr. 9.